

Aleksandar poziva da se dovrši veliko i sveto delo ujedinjenja srpstva. Vojvoda Putnik: Železničari su odlična Četvrta armija

SRPSKOM NARODU

Najnoviji događaji stavili su omet na dnevni red rešavanja sudbine Balkanskoga Poluostrva, da s tim i sudbinu Stare Srbije, te slavno ali tužno za naše Kraljevine, gde je istorijsko jezgro srpske države starih kraljeva i naroda, gde su slavne nezalazne prестоице: kovana-zareni Ras, Prishtina, Skoplje, Prizren; vas žive naša braća po krvi, po jeziku, po običajima, po narodnoj svesti, željama i teševama.

Osvajačka i neprilazna otomanstva vladavina istrebila je već većinom ovu našu braću. Od Balkanskoga Kontresa pa ovanjo, uobičaj, oplošeno u Alanju i do poslednjih dana, nasilno raseljavanje, turčenje ženstina i mužjaka, nepriznavanje naše vere, jezika, imena srpskoga, bili su osnovna turška uprava.

Rasporavanje Stare Srbije pravom je pređe bezobirno divljačina, a nastajalo se pod novom ustavnom vladavinom, novim sredstvima, sa ciljem da se u Caravini sve narodnosti unište a ostane samo jedna, otomanstva.

Ta nova ustavna vladavina je prečudna da i ekonomski sastr Srbje, pa je dotadnji ravan društveni, privredni i finansijski sistem, osnovan na osvojenju i središnjem feudalizmu, učinila još težim Srbima. Ona im je nametnula i dužnost službe u vojsci, a zadržala je i dalje za njih sve one teške obaveze feudalnoga režima, koje su im nametnute baš zato što ne služe vojsci. Ali, i bez toga Srbija, i u tom novom dobu, nije bila osvojeđeno ni kralje, nasleđeno ni steceno, kao što nije bio ni sam život.

Oduzeto bezbednosti stvarali su rvača uprava, podimljani sudovi, i stalna anarhija koja je u poslednje vreme dostigla vrhunac svoj.

Sve ovo stvora činilo je stvar Srbije u Turškoj sasvim neodržavljivi.

To neodržavljivo stanje gonilo je stotinama godina Srbe da se sele iz Stare Srbije, a od poslednjega našega rata s Turskom svako godine prelaze u našu Kraljevinu hiljade očajnih i golih begunaca. Boli je dalje kretanja Srbije. Najveće preobnavanje je stvaralo Srbiji golose novčane izdatke, i stalno uzemiravalo ieno stanovništvo.

Očekivalo se da će turška vlada ceniti ove žrtve Srbije, ali ugalu. Mira nije bilo ni na svojoj granici, koju je međunarodna konvencija, posle prvotnoga našega rata s Turskom, velikim delom ispravno postavila. Česti naružani upadi, zbog kojih smo je i usred mira, s velikim žrtvama, morali čuvati i braniti, ometali su naše stanovništvo u poljarničkim sredinama, da se bezobirno predaje kulturnom i privrednom razvijanju. Na, i same državne mere turške nerazliko su sprečavale trgovinske saobraćajnih tih krajeva. Ineredusređajnost otomanstva vlade pokazala se najviše u pitanju ostvarenja jednoga velikoga međunarodnoga dela, korisnoga po obe naše države, i po privredni život ostalog civilizovanoga sveta. Srbija, odvojena od mora, nastojavala je odavno da se od Norte dođe odmore za trgovanje, od naše tmine do Adrianskoga mora, željeznice koju Srbija smatra kao svoje životno pitanje, ali bez uspeha.

Turške vlade su stalno posedočavale i vreme svojim državljanima željelo nerazumevanje svojih dužnosti, i bile su glazbe da se žalbe i predstavke. Dolelo je dođe da već niko nije bio u Evropskoj Turškoj s takozvanim stvarnim zadovoljnim. Dolelo je i Srbima, i Bugarima, i Grcima, i Arbanasima. Bune se redom: i muslimani, i katolici, i pravoslavni. Za to su i sve i svoje braće, na omet galu. Srpske su vlade za ovih trideset i četiri godine bezuspešno isprile sva diplomatska sredstva i kod prijateljskih sila i kod Norte; šta više, kad se, pre nekoliko godina, pokušalo s reformama u nesim vladavina Evropske Turške, veliki deo Stare Srbije bio je isključen iz toga pokušaja. Ja sam sa svoje strane sve učinio da mirnim putem ispravim ovo stanje teško i nesnosno, i no vas i po braću našu. U tome smeru. Ja sam stupio u sporazum sa Kraljevina balkanskih država da složno pokušamo, zajedničkom predstavkom u Norigradu, i koncentracijom turške vojske prema našim granicama. Na to se moralo odgovoriti jednanim merom, ali smo ipak jednom zajedničkom potez, ispušenoj snim obavirna uverenosti, učinili poslednja pokušaj da se mirnim putem nađe glazba. Na to se odgovorilo novom setom naše braće, novim sredstvima na glazbu, novim poređajima granice i na posetku onovaznem turškim poslanika iz Beograda, Sofije i Atine.

{xtylo_dropcap}V{/xtylo_dropcap}EĆ prvog i drugog dana od objave mobilizacije pukovi su bili skoro popunjeni. Pored obveznika na zborišta su stizali i nepozvani, njih oko 20.000 neraspoređenih, koji su tražili da budu u ratnim jedinicama. Od njih su formirani prekobrojni pukovi.

Srpska vojska u vreme mira imala je oko 20.000 ljudi, a tokom mobilizacije povećana je za još 335.000 ljudi. Bilo je tu preko 21.000 kola, oko 50.000 konja i više od 42.000 volova. Ovo je bio vrlo visok procenat mobilizacije kada se zna da je Srbija imala oko 2.900.000 stanovnika i bila najveća među balkanskim državama koje su se spremale za rat.

{xtylo_dropcap}K{/xtylo_dropcap}oncentracija trupa na južnom graničnom frontu vršena je kombinovano, prevoženjem i marševanjem. Železnicom normalnog koloseka Beograd - Vranje prevezeni su glavni delovi Dunavske divizije i Drinske divizije prvog i drugog poziva i Konjičke

Čuvajte obraz pobedenih [4]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Nedelja, 18 novembar 2012 20:46

divizije. Železničari su radili naporno i neprekidno, vozovi su išli na vreme i trupe su stizale prema planu. General Putnik je posle toga izjavio:

"Naši železničari su odlična Četvrta armija".

Mnoge jedinice Narodne vojske prvog, drugog i trećeg poziva marševale su po lošim putevima do svojih polaznih položaja. Dvanaest dana se vojska neprekidno kretala ka jugu Srbije tako da je već 18. oktobra najveći deo bio prikupljen na koncentracijskim prostorijama i bio spreman za borbena dejstva.

Vrhovni komandant srpske vojske bio je kralj Petar Prvi Karađorđević, a načelnik štaba Vrhovne komande general Radomir Putnik.

{xtypo_quote_right}

TRKOM U KOMANDU

U KNJIZI "Sa gvozdenim Drugim pešadijskim pukom knjaza Mihaila u 1912." pukovnik Jovan Naumović ovako je video mobilizaciju: "Na licima vidiš razdraganost, iz očiju čitaš ponos... ljudi sa Zaplanja, iz Jablanice, sa vrhova Kopaonika... ostaviše sve: ralo, kola, ovce, goveda, voćnjake, kukuruze, šarenicu i uprtaču na leđima, nekoliko groševa i komad hleba, zbogom, pa hajd u komandu..."{/xtypo_quote_right}

{xtypo_dropcap}P{/xtypo_dropcap}rva armija imala je u sastavu Moravsku, Drinsku i Dunavsku diviziju prvog poziva, Timočku i Dunavsku drugog i Konjičku diviziju. Ukupno 131.918 ljudi koncentrisano je u dolini Južne Morave, u širem rejonu Vranja. Komandant prestolonaslednik Aleksandar, načelnik štaba generalštabni pukovnik Petar Bojović.

Druga armija, u sastavu Timočka divizija prvog poziva i bugarska Sedma (Rilska) divizija, jačine 73.638 vojnika koncentrisana je na prostoru Ćustendil - Dupica. Komandant general Stepa Stepanović, načelnik štaba potpukovnik Vojislav Živković.

Čuvajte obraz pobeđenih [4]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Nedelja, 18 novembar 2012 20:46

Ibarska vojska, u čijem su sastavu bili Šumadijska divizija drugog poziva i Peti prekobrojni puk, jačine 25.417 ljudi koncentrisana je u rejonu Raške. Komandant general Mihajlo Živković, načelnik štaba potpukovnik Dušan Popović.

Javorska brigada (Četvrti pešadijski puk drugog poziva i Treći prekobrojni puk), pod komandom potpukovnika Milivoja Anđelkovića Kajafe i načelnika štaba majora Dušana Trifunovića, jačine 12.000 ljudi, raspoređena je na Javoru.

Treća armija pod komandom generala Bože Jankovića, u kojoj su bili Šumadijska divizija prvog poziva, Drinska i Moravska divizija drugog poziva i Moravska brigada drugog poziva, jačine 75.792 vojnika, podeljena je u dve operativne grupe: Toplička - u rejonu Toplice i Merdara, i Medveđska - u rejonu Medveđe i Tupalskog visa. Jedinice ove armije bile su određene da oslobode Kosovo i Metohiju.

Srpska vojska je bila koncentrisana neposredno iza granice, pa je time završen i strategijski razvoj jedinica za borbu. Sve je bilo spremno, samo se čekala naredba vrhovnog komandanta kralja Petra Prvog da se krene u juriš.

{xtypo_quote_left}

Čuvajte obraz pobeđenih [4]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Nedelja, 18 novembar 2012 20:46

U SVETI BOJ

Komandant Drugog puka potpukovnik Vladimir Ristić pozdravljajući redom bataljone, muškim glasom kriknu: "Junaci! Njegovo veličanstvo kralj, naš vrhovni komandant, izvoleo je narediti mobilizaciju celokupne vojske. Radujem se što mi je sudbina dodelila da, ako Bog hoće, povedem vas u sveti boj! Vas Topličane - dične potomke Jug Bogdana; vas Kuršumličane - Strahinića bana; vas sa gornje Toplice - Toplice Milana; vas Kosaničane - Kosančić Ivana!..."{/xtypo_quote_left}

Neposredno pred početak borbenih dejstava starešinama i vojnicima Prve armije obratio se prestolonaslednik Aleksandar Karađorđević:

{xtypo_dropcap}J{/xtypo_dropcap}unaci, došao je trenutak da mi nastavimo i dovršimo veliko i sveto delo oslobođenja i ujedinjenja srpstva, koje je započeo moj praded, neumrli Karađorđe, sa vašim pradedovima, a koje je prihvatio i produžio knez Miloš Veliki, a potom kralj Milan sa vašim očevima. Nama njihovim potomcima pripala je čast i sreća, da započeto sveto delo do kraja izvedemo pod zapovedništvom našeg vrhovnog komandanta Njegovog veličanstva kralja Petra Prvog ... Prema pobeđenom neprijatelju i neprijatelju koji se preda budite čovečni i milostivi, jer on tada prestaje biti neprijatelj, nego ostaje samo čovek, a prema čoveku treba biti čovečan. Kuće, imanja, čast i obraz pobeđenog neprijatelja i njegove porodice štedite i štitite, kao i kuće, imanje i čast sopstvenog naroda, jer to ne zahteva samo čovečnost i naša pravoslavna vera, nego to i dolikuje junacima..."

Koncentracija i raspored ostalih savezničkih vojski završen je do 8. oktobra 1912. godine. Zajednički vrhovna komanda i opšti saveznički ratni plan nije postojao, ali je postojala zajednička politika i strategija, koja je svima bila jasna i sažeta u jednoj rečenici: svim raspoloživim snagama i maksimalnim zajedničkim naporima potući evropski deo turske vojske na samom početku rata pre nego što se pojača trupama iz Male Azije.

Glavne srpske snage operisale bi pravcem Kumanovo - Skoplje - Štip; crnogorske prema Skadru; grčke prema Solunu; bugarske ka Carigradu.

(Nastaviće se)

Čuvajte obraz pobeđenih [4]

Napisao Predrag Pavlović i Novica Pešić
Nedelja, 18 novembar 2012 20:46

http://www.novosti.rs/dodatni_sadržaj/clanci.119.html:399203-Cuvajte-obraz-pobedjenih

{xtypo_info} Udruženje Srba „Nemanja“ priprema objavljivanje monografije o Balkanskim ratovima 1912–1913. godine. Monografija, koja će se pojaviti tokom 2013, sadržaće autentične zapise iz Balkanskih ratova, fotografije i dokumente koji potpunije osvetljavaju ovo poglavlje srpske oslobodilačke istorije. {/xtypo_info}